

सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

एम.फिल./पीएच.डी. कोसवर्क अभ्यासक्रम

विषय - मराठी

जून-२०१५ ते २०१८

(परीक्षा वर्ष - १५, १६, १७, १८)

अभ्यासक्रमाचे स्वरूप

- १ एम.फिल./पीएच.डी. करणाऱ्या विद्यार्थ्यांस संशोधन प्रबंध, प्रबंधाविषयीची मौखिक परीक्षा आणि संशोधनपर लेख याबरोबरच कोर्सवर्कचा अभ्यासक्रम पूर्ण करावा लागेल.
- २ एम.फिल./पीएच.डी. कोर्सवर्कचा अभ्यासक्रम ३०० गुणांचा असेल.
- ३ १०० गुणांच्या तीन अभ्यासपत्रिका अभ्यासाच्या लागतील. पहिल्या दोन अभ्यासपत्रिका आवश्यक असतील. तिसरी अभ्यासपत्रिका ऐच्छिक असेल.
- ४ एम.फिल. ची लघुप्रबंधिका व पीएच.डी. कोर्सवर्कचा प्रबंध सादर करण्यापूर्वी कोर्सवर्क यशस्वीपणे पूर्ण करणे आवश्यक आहे.
- ५ एम.फिल. चा मराठी अभ्यासक्रम एकूण ६०० गुणांचा असेल.
- ६ एम.फिल. साठी २०० गुणांची लघुप्रबंधिका संशोधन पद्धतीने तयार करून सादर करावी लागेल.
- ७ एम.फिल. साठी ५० गुणांची लघुप्रबंधिकेवरील मौखिक परीक्षा होईल.
- ८ एम.फिल. साठी एक शोधनिबंध २५ गुणांसाठी विद्यापीठाने विहित केलेल्या संशोधनपर नियतकालिकांमध्ये प्रसिद्ध झालेला असावा.
- ९ एम.फिल. साठी संशोधनपर प्रोजेक्ट वर्क २५ गुणांसाठी विद्यार्थ्यांला करावे लागेल व ते संशोधन केंद्राला सादर करण्यात येईल.

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे

- १ आजच्या जीवनातील संशोधनाचे महत्त्व लक्षात घेऊन संशोधनाची संकल्पना समजून घेणे.
- २ सामाजिक शास्त्रे, विज्ञान या विद्याशाखातील संशोधन आणि भाषा व साहित्यातील संशोधन यातील फरक लक्षात घेणे.
- ३ भाषा आणि साहित्यातील विविध संशोधनपद्धतीचा अभ्यास करून त्याचा प्रबंधलेखनात वापर करणे.

- ४ माहिती व तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने उपलब्ध होणाऱ्या माहिती व ज्ञानाचा संशोधनात वापर करणे.
- ५ मराठी साहित्यात निर्माण झालेल्या वाङ्मयीन प्रवाहातील वाङ्मयनिर्मिती, त्याचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये व वेगळेपण लक्षात घेऊन त्याचे संशोधन करणे.
- ६ भाषा व साहित्य संशोधनातील नवी क्षेत्रे शोधणे. त्यांचा नव्या दृष्टिकोनाने अभ्यास करणे.
- ७ समाजजीवन व साहित्यनिर्मिती यांचा अनुबंध शोधणे.
- ८ विविध भाषा, साहित्य व संशोधन यातील आदान-प्रदान वाढविणे.
- ९ समाजजीवन, साहित्यनिर्मिती, आस्वाद, समीक्षा संशोधन व वाङ्मय इतिहास यांचा परस्परसंबंध लक्षात घेणे व त्यांचा विकास करणे.
- १० सामाजिक शास्त्रांच्या परिप्रेक्ष्यात आंतरविद्याशाखीय पद्धतीने साहित्याचे संशोधन करणे.
- ११ संशोधनाची उपयोगिता वाढविणे व त्यांची गुणवत्ता व दर्जा सुधारणे.

एम.फिल. / पीएच.डी. कोर्सवर्कसाठी पुढील तीन अभ्यासपत्रिका

जून-२०१५ ते २०१८

- अभ्यासपत्रिका क्र. १ संशोधनपद्धती व माहिती तंत्रज्ञान
अभ्यासपत्रिका क्र. २ मराठी साहित्यातील नवे प्रवाह
अभ्यासपत्रिका क्र. ३ अ) मध्ययुगीन मराठी साहित्य संशोधन
किंवा
ब) आधुनिक मराठी साहित्य संशोधन

अभ्यासपत्रिका क्र. १

संशोधन पद्धती व माहिती तंत्रज्ञान

- १ संशोधन : संकल्पना व स्वरूप
 - १.१ संशोधनाची उद्दिष्ट्ये, स्वरूप व व्याप्ती
 - १.२ वैज्ञानिक, सामाजिक शास्त्रांच्या संशोधनापेक्षा साहित्य संशोधनाचे वेगळेपण
 - १.३ साहित्य संशोधन आणि समीक्षा यांचा संबंध
- २ संशोधनाच्या पद्धती
 - २.१ ऐतिहासिक संशोधन पद्धती
 - २.२ वर्णनात्मक संशोधन पद्धती
 - २.३ तुलनात्मक संशोधन पद्धती
 - २.४ क्षेत्रीय संवेक्षण पद्धती
- ३ भाषिक संशोधन
 - ३.१ भाषाभ्यासाच्या विविध पद्धती
 - ३.२ बोली अभ्यासाचे स्वरूप व पद्धती
 - ३.३ भाषा भाषावैज्ञानिक अभ्यास
- ४ वाङ्मयाचे स्वरूपनिष्ठ संशोधन
 - ४.१ संशोधनाची क्षेत्रे
 - ४.१.१ मध्ययुगीन साहित्य संहिता निश्चिती, पाठचिकित्सा व कालनिर्णय
 - ४.१.२ विशिष्ट लेखकाचा अभ्यास
 - ४.१.३ विशिष्ट साहित्यकृतीचे संशोधन
 - ४.१.४ विशिष्ट वाङ्मय प्रकाराचे संशोधन
 - ४.१.५ विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास
- ५ लोकसाहित्यविषयक संशोधन
 - ५.१ लोकसाहित्य सामग्री संकलन, सामग्रीचे सांस्कृतिक अनुबंध
 - ५.२ क्षेत्रीय संशोधनातील अडचणी व निवारण
 - ५.३ लोकसाहित्य संशोधनाच्या आधुनिक पद्धती

६ अनुवाद व तौलनिक साहित्य संशोधन पद्धती

- ६.१ भारतीय भाषेतील मराठी अनुवादाचे संशोधन
- ६.२ परकीय भाषेतील मराठी अनुवादाचे संशोधन
- ६.३ दोन लेखकाच्या साहित्याची तुलना
- ६.४ भिन्न भाषेतील दोन साहित्यकृतींची व लेखकाची तुलना

७ विद्यापिठीय प्रबंध लेखन

- ७.१ प्रबंधलेखनाची उद्दिष्टे
- ७.२ विषयाची निवड व प्रबंधाची रूपरेषा
- ७.३ वाङ्मयसूची व कोशांचा वापर
- ७.४ साधनसामग्रीचे संकलन, टाचणे, वर्गीकरण, विश्लेषण, मूल्यमापन
- ७.५ साधार मांडणी, खंडनमंडन, निष्कर्ष
- ७.६ प्रबंधाची मांडणी व लेखन
- ७.७ प्रबंधाची भाषा, संदर्भसूची, परिशिष्टे

८ माहिती तंत्रज्ञानाचे स्वरूप आणि साधने

टपाल, टेलिफोन, फॅक्स, तार, मोबाईल, इंटरनेट इत्यादीच्या संदर्भात स्थूल परिचय

९ इंटरनेट स्वरूप आणि कार्यक्रमांची ओळख

चॅट, ईमेल, वेबसाईट या संदर्भातील उपयोजन

१० इंटरनेटचा संशोधनामध्ये उपयोग

- १०.१ इंटरनेटवरील माहितीचे स्वरूप, संकलन व उपयोजन
- १०.२ इंटरनेटवरील माहितीची गुणवत्ता, विश्वसनीयता, आद्ययावतता
- १०.३ ई-लर्निंग, ई-बुक, ई-लायब्ररी, ई-रिसर्च, ई-पेपर, संदर्भ इ.
- १०.४ अपलोड व डाऊनलोड
- १०.५ इंटरनेटचा साहित्यविषयक व भाषिक संशोधनात उपयोग व वापर

अभ्यासपत्रिका क्र. १

संदर्भग्रंथ

- १ जोशी वसंत, अदवंत म.ना., जोगळेकर ग.ना. व इतर (संपा.) भाषा साहित्य संशोधन : खंड १,२,३ (१९८९), महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.
- २ मालशे स.ग. (दु.आ.-२००६) शोध निबंधाची लेखन पद्धती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई
- ३ राणे श.रा. (१९९५), मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप आणि दिशा का.स.वाणी, म.प्र.अ. संस्था, धुळे
- ४ अवलगावकर अविनाश (संपा.) (२००६), मराठी साहित्य संशोधन नव्या दिशा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- ५ कऱ्हाडे सदा १९९७ संशोधन : सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई
- ६ संत दु.का., संशोधन पद्धती : प्रक्रिया अंतरंग, (१९९८) द्वि.आ., पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे
- ७ कुलकर्णी व.वि. (२००९) मराठी प्रबंधसूची, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर
- ८ चुनेकर सु.रा. व पठारे रंगनाथ, संशोधन स्वरूप आणि पद्धती, संगमनेर, १९८३
- ९ संत दु.का., शोधविज्ञान कोश, विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे १९८९
- १० कुलकर्णी श्री.रं., (१९९२) प्राचिन मराठी हस्तलिखिते : संशोधन आणि संपादन, का.स.वाणी, म.प्र.अ. संस्था (धुळे)
- ११ गणोरकर प्रभा, डहाके वसंत, दडकर जया व इतर, वाङ्मयीन संज्ञा, संकल्पना कोश ग.रा. भठकळ फाऊंडेशन, मुंबई-२००१
- १२ भावे, भिडे, शिरवाडकर मराठी साहित्य संशोधन : स्वरूप विचार संज्ञा
- १३ खांडगे मंदा (संपा.) प्रबंध एकादशी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १९९९
- १४ बापट वसंत, तौलनिक साहित्य अभ्यास, मौज प्रकाशन, मुंबई
- १५ मराठी साहित्य : संशोधन आणि समिक्षा, इ.स. १९८० ते २००५, आमची श्री वाणी, (विशेषांक-ऑक्टो. २००५ ते २००६) वर्षे १३, अंक १, धुळे
- १६ वेलणकर जयंत, प्रबंध कसा लिहावा, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर (१९८८)
- १७ तौलनिक साहित्य सिद्धांत आणि उपाययोजना - डॉ. आनंद पाटील, साकेत, औरंगाबाद
- १८ तौलनिक साहित्य : तत्त्वे आणि दिशा, संपा.- चंद्रशेखर जहागिरदार, सौरभ प्रकाशन, कोल्हापूर-१९९२
- १९ दायमा नंदकिशोर, संगणक परिचय
- २० दायमा नंदकिशोर संगणक संकल्पना
- २१ ओळख माहिती तंत्रज्ञानाची, हिमोथी जे. ओलीअरी व लिंगाआई
- २२ माहिती संपर्क तंत्रज्ञान आणि शिक्षण, प्रतिभा विरकर, विद्यार्थी प्रकाशन, पुणे.

अभ्यासपत्रिका क्र. २

मराठी साहित्यातील नवे प्रवाह

१ साहित्य प्रवाह : संकल्पना व स्वरूप

- १ साहित्य प्रवाह : संकल्पना व स्वरूप
- २ सामाजिक पर्यावरण व साहित्य निर्मिती
- ३ सामाजिक चळवळी व साहित्य निर्मिती
- ४ साहित्य प्रवाहाचे भाषिक अविष्कार

२ नवसाहित्य

- १ नवसाहित्य : संकल्पना व पार्श्वभूमी
- २ नवसाहित्याचे स्वरूप व विशेष
- ३ मराठी नवसाहित्य

३ ग्रामीण साहित्य

- १ ग्रामीण साहित्य : संकल्पना व वाटचाल
- २ ग्रामीण साहित्य : प्रेरणा, स्वरूप व विशेष
- ३ ग्रामीण साहित्य चळवळ आणि मराठी ग्रामीण साहित्य

४ दलित साहित्य

- १ दलित साहित्य : संकल्पना व स्वरूप
- २ दलित साहित्य : प्रेरणा व वैशिष्ट्ये
- ३ दलित चळवळ आणि साहित्याची वाटचाल

५ स्त्रीवादी साहित्य

- १ स्त्रीवादी साहित्य : संकल्पना व स्वरूप
- २ स्त्रीवाद : भारतीय व पाश्चात्य
- ३ स्त्रीवादी साहित्याची वाटचाल

६ आदिवासी साहित्य

- १ आदिवासी साहित्य : संकल्पना व स्वरूप
- २ आदिवासी साहित्य : प्रेरणा व विशेष
- ३ आदिवासी साहित्याची वाटचाल

अभ्यासपत्रिका क्र. २

संदर्भग्रंथ

- १ नवकवितेचे एक तप, काळेल- रा.अ. मनोहर ग्रंथमाला, १९६०
- २ नव वाङ्मयीन प्रवृत्ती व प्रमेय- रा.ग. जाधव कॉन्टिनेन्टल, १९७२
- ३ कवितेविषयी - वसंत आबाजी डहाके - स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद १९९९
- ४ तेंडूलकरांची नाटके - पाठ्य आणि प्रयोग - रमेश घोंगडे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- ५ टिकास्वयंवर- भालचंद्र नेमाडे, साकेत, औरंगाबाद, १९९०
- ६ मराठी साहित्य : प्रेरणा व स्वरूप- संपादन पवार, हातकणंगलेकर, पॉप्युलर, मुंबई
- ७ प्रदक्षणा खंड - २, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
- ८ खडक आणि पाणी- गंगाधर गाडगीळ, उत्कर्ष, पुणे
- ९ ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि समस्या- आनंद यादव, मेहता पब्लिशन, पुणे
- १० ग्रामीण साहित्य : स्वरूप आणि शोध- नागनाथ कोत्तापल्ले, मेहता पब्लिशिंग, पुणे
- ११ ग्रामीण साहित्याचा इतिहास - संपादन- चंद्रकुमार नलगे, सुरेश एजन्सीज, पुणे
- १२ ग्रामीण साहित्य (विशेषांक)- संपादन-आनंद यादव, म.सा.प. पुणे
- १३ ग्रामीण साहित्य चळवळ आणि आम्ही- वासुदेव मुलाटे
- १४ साहित्य : ग्रामीण आणि दलित संपादन- डॉ. ईश्वर नंदपुरे, विजय प्रकाशन, पुणे
- १५ दलित साहित्य : आजचे क्रांतिविज्ञान- बुद्धीष्ठ पब्लि., नागपूर
- १६ आंबेडकरी मराठी साहित्य- डॉ. यशवंत मनोहर, भीमरत्न प्रकाशन
- १७ दलित साहित्य : उद्गम आणि विकास- यागेंद्र मेश्राम, मंगेश प्रकाशन, नागपूर
- १८ दलित साहित्य : वेदना आणि विद्रोह- भालचंद्र फडके, श्री. विद्या, पुणे
- १९ दलित साहित्याचे सौंदर्यशास्त्रे- शरणकुमार लिंगाळे, कांता प्रकाशन, बार्शी, १९९६
- २० साठोत्तरी मराठी वाङ्मयातील प्रवाह- शरणकुमार लिंगाळे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
- २१ दलित साहित्य : प्रवाह आणि प्रकार- अविनाश सांगोलेकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
- २२ स्त्रीवादी समिक्षा : स्वरूप आणि उपयोजन- डॉ. अश्विनी धोंगडे, दिलीपराज, पुणे
- २३ स्त्रीसाहित्याचा मागोवा, खंड १ ते ३- खांडगे/ दिक्षीत / ताम्हणकर
- २४ स्त्रीवादी विचार आणि समिक्षेचा मागोवा- शोभा पाटील, स्नेहवर्धन, पुणे

- २५ स्त्री प्रश्नाची वाटचाल परिवर्तनाचे दिशेने- विद्युत भागवत, पुणे
- २६ मराठी नागरकथा, छाया पोवार- स्नेहवर्धन, पुणे
- २७ आदिवासी साहित्य : स्वरूप व समीक्षा- डॉ. विनायक तुमराम, विजय प्रकाशन,
नागपूर
- २८ आदिवासी प्रश्न, गोविंद गोरे- आदिल प्रकाशन
- २९ आदिवासी विकास विशेषांक- लोकराज्य, डिसेंबर १९८३
- ३० आदिवासी कविता- भूजंग मेश्राम, सेवा प्रकाशन, अमरावती
- ३१ आदिवासी कलाविश्व- संपादन- गोरे / सोनवणे १९८६

अभ्यासपत्रिका ३ (अ) (ऐच्छिक)
मध्ययुगीन मराठी साहित्य संशोधन

- १ **मध्ययुगीन साहित्य निर्मितीची पार्श्वभूमी**
 - १ मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय इतिहासाचा कालखंड
 - २ मध्ययुगीन राजवटी आणि साहित्य
 - ३ मध्ययुगीन साहित्याची सामाजिक पार्श्वभूमी
 - ४ मध्ययुगीन साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी
 - ५ धर्म, पंथ, संप्रदाय आणि साहित्य
- २ **संत साहित्याचा अभ्यास**
 - १ हस्तलिखिते : संहिता निश्चिती, पाठचिकित्सा आणि कालनिर्णय
 - २ संत साहित्याचा आध्यात्मिक दृष्टीने अभ्यास
 - ३ संत साहित्याचा लोकतत्त्वीय अभ्यास
 - ४ संत साहित्याचा मानसशास्त्रीय अभ्यास
 - ५ संत साहित्याची सामाजिक फलश्रुती
 - ६ संत साहित्याची संस्कारशीलता
 - ७ संतवाङ्मय निर्मितीचे विशेष
- ३ **पंडिती वाङ्मयाचा अभ्यास**
 - १ पंडिती वाङ्मय निर्मितीची पार्श्वभूमी, प्रेरणा, स्वरूप आणि विशेष
 - २ पंडित वाङ्मयाचा सांस्कृतिक अभ्यास
 - ३ पंडिती वाङ्मयाचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास
 - ४ पंडिती वाङ्मयाचे शैली विशेष
- ४ **शाहिरी वाङ्मयाचा अभ्यास**
 - १ शाहिरी वाङ्मयाची राजकीय, सामाजिक पार्श्वभूमी
 - २ शाहिरी वाङ्मयाचे स्वरूप, विशेष, वाटचाल
 - ३ आधुनिक काळातील भेदिक आणि प्रबोधनपर शाहिरी
 - ४ शाहिरी वाङ्मय आणि प्रबोधन

५ **बखर वाङ्मयाचा अभ्यास**

- १ बखर वाङ्मयाचे स्वरूप व विशेष
- २ बखर गद्याचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास
- ३ मराठी गद्याचे शैली विशेष
- ४ मराठी राजवटीतील पत्ररूप गद्य

६ **मध्ययुगीन वाङ्मयाचे रूपबंध**

- १ मध्ययुगीन प्रसार माध्यमे, भजन, कीर्तन, प्रवचन
- २ मध्ययुगीन रूपबंध : ओवी, अभंग, भारूडे, पदे, पोवाडे, लावणी, श्लोक, लीळा
- ३ मध्ययुगीन वाङ्मयप्रकार - प्रबंधकाव्य, आख्यानकाव्य, चरित्र, स्थलवर्णन, बखर, स्फूट काव्य

७ **अन्यधर्मीय / सांप्रदायिक वाङ्मयाचा अभ्यास**

- १ मध्ययुगीन मराठी ख्रिस्ती वाङ्मय
- २ मध्ययुगीन मराठी मुस्लिम वाङ्मय
- ३ मध्ययुगीन मराठीतील जैन वाङ्मय
- ४ मध्ययुगीन मराठीतील वीरशैव वाङ्मय
- ५ अन्य पंथीय - नागेश, आनंद संप्रदायाचे वाङ्मय

अभ्यासपत्रिका ३ (अ) (ऐच्छिक)

संदर्भग्रंथ

- १ प्राचीन मराठी वाङ्मय इतिहास- ल.र. पांगारकर
- २ प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- अ.ना. देशपांडे
- ३ मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ३- रा.श्री. जोग, म.सा.प. पुणे
- ४ प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप- ह.श्री. शेणोलीकर
- ५ प्राचीन मराठी जैन साहित्य - सुभाषचंद्र अक्कोळे
- ६ संत साहित्य, संदर्भ कोश- मु.श्री. कानडे
- ७ प्राचीन मराठी नवधारा- रा.चिं.ढेरे
- ८ धर्मसंप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी साहित्य- र.बा. मंचरकर गौरवग्रंथ
- ९ ओवी ते लावणी- श्री.रं. कुलकर्णी
- १० मराठी लावणी वाङ्मय- गंगाधर मोरजे
- ११ पाच भक्ती संप्रदाय- र.रा.गोसावी
- १२ वारकरी संप्रदाय : उदय आणि विकास- भा.प.बहिरट
- १३ संत साहित्य आणि लोकसाहित्य- रा.चि.ढेरे
- १४ महाराष्ट्र संस्कृती : जडण आणि घडण- ह. श्री. शेणोलीकर, प्र.न.देशपांडे
- १५ वैदिक संस्कृतीचा इतिहास - लक्ष्मणशास्त्री जोशी
- १६ बखर वाङ्मय: उद्गय आणि विकास - बापूजी संकपाळ
- १७ मराठी शाहिरी वाङ्मय - म.ना. सहस्त्रबुद्धे
- १८ संतसाहित्य : अभ्यासाच्या काही दिशा, संपादन- कल्याण काळे, रा.शं.नगरकर
- १९ संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती- गं.बा. सरदार
- २० संत साहित्यातील आकृतीबंध- उमा जोशी, द.पं. जोशी, म.सा.व.हैद्राबाद
- २१ पाच संतकवी - रां.गो. तुळपुळे
- २२ मराठी साहित्य : इतिहास आणि संस्कृती- वसंत आबाजी डहाके
- २३ संहिता समीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा - वसंत दावतर - म.रा.सं. मंडळ, प्रकाशन
- २४ साहित्यभ्यासाची शैलीलक्षी पद्धत- मिलिंद मालसे, स.गं.मालसे, ढवळे, १९८९

अभ्यासपत्रिका क्र. ३ (ब) (ऐच्छिक)
आधुनिक मराठी साहित्य आणि संशोधन

- १ **अव्वल इंग्रजी कालखंड आणि मराठी वाङ्मय**
 - १ इंग्रजी राजवट आणि आधुनिकता
 - २ संस्कृती संदर्भ, नवे शिक्षण, भौतिक दृष्टीकोन, नवी मूल्ये
 - ३ ज्ञानप्रसार आणि प्रबोधनाच्या प्रेरणा
 - ४ नियतकालिकांचा उदय आणि विकास
 - ५ मराठी गद्याला मिळालेले नवे वळण
 - ६ संस्कृत व इंग्रजी भाषेतील भाषांतरे
 - ७ नवीन वाङ्मय निर्मिती
 - ८ आधुनिक वाङ्मयनिर्मिती
- २ **१८७५ ते १९२० चा कालखंड व वाङ्मयनिर्मिती**
 - १ राष्ट्रवादी विचारसरणी व वाङ्मयनिर्मिती
 - २ सामाजिक सुधारणेच्या विविध प्रवृत्ती, चळवळी व वाङ्मयनिर्मिती
 - ३ या कालखंडातील विविध वाङ्मयप्रकारातील निर्मिती व विशेष
- ३ **१९२० ते १९४५ चा कालखंड व वाङ्मयनिर्मिती**
 - १ गांधीवादी विचारसरणी व मराठी वाङ्मय
 - २ मार्क्सवादी विचार व मराठी वाङ्मय
 - ३ मानवतावादी विचार व वाङ्मयनिर्मिती
 - ४ सौंदर्यवादी (कलावादी) वाङ्मयनिर्मिती
- ४ **स्वातंत्रोत्तर कालखंड व वाङ्मयनिर्मिती**
 - १ दुसऱ्या महायुद्धोत्तर जागतिक परिस्थिती, नव्या जाणिवा
 - २ नवसाहित्याची निर्मिती स्वरूप, वैशिष्ट्ये, विकास
 - ३ स्वातंत्रोत्तर कालखंडाची पार्श्वभूमी

- ४ बहुजनाच्या चळवळी आणि वाङ्मयीन प्रवाह
- ५ लघुनियतकालिकाची चळवळ
- ६ जागतिकीकरणानंतरचे समकालीन मराठी साहित्य
- ५ **वाङ्मय इतिहास लेखनाच्या विविध पद्धती**
 - १ लेखकानुसार वाङ्मय इतिहास लेखन
 - २ कालखंडानुसार वाङ्मय इतिहास लेखन
 - ३ युगधर्मानुसार वाङ्मय इतिहास लेखन
 - ४ वाङ्मय प्रवृत्तीनुसार इतिहास लेखन
- ६ **साहित्य निर्मिती, आस्वाद, समीक्षा, वाङ्मयीन संशोधन आणि वाङ्मय इतिहास लेखन यांचे परस्परानुबंध**

अभ्यासपत्रिका क्र. ३ (ब) (ऐच्छिक)

संदर्भग्रंथ

- १ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ व २- अ.ना.देशपांडे
- २ आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ४ ते ७- म.सा.प. पुणे
- ३ मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास- प्र.न. जोशी
- ४ मराठी साहित्य, प्रेरणा आणि स्वरूप- गो.मा.पवार, म.द. हातकणंगलेकर
- ५ अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपिठीका- गं.बा. सरदार
- ६ मराठी गद्याच्या इंग्रजी अवतार- द.वा.पोतदार
- ७ मराठी वृत्तपत्रांचा इतिहास- रा.के.लेले
- ८ प्रदक्षिणा भाग १ व २- कॉन्टिनेंटल प्रकाशन, पुणे
- ९ मराठी कादंबरीचे पहिले शतक - कुसुमावती देशपांडे
मराठी कथा : उद्गम आणि विकास- इंदुमती शेवडे
- १० मराठी कविता : स्वरूप आणि विवेचन- निशिकांत ठकार
- ११ मराठी कादंबरीचा इतिहास- चंद्रकांत बांदवडेकर
- १२ मराठी साहित्य : इतिहास व संस्कृती- वसंत आबाजी डहाके
- १३ वाङ्मय इतिहासाची संकल्पना- द.दि. पुंडे
- १४ टीकास्वयंवर- भालचंद्र नेमाडे
- १५ मराठी कादंबरीचे समाजशास्त्र- रवींद्र ठाकूर
- १६ साहित्याचे सामाजिक संदर्भ - रा.ग. जाधव
- १७ साहित्य आणि सामाजिक संदर्भ - अंजली सोमण
- १८ मार्क्सवाद आणि मराठी साहित्य- वि.स.जोग
- १९ अक्षरांचा श्रम केला- विलास सारंग
- २० साहित्य आणि समाज, संपादन- विलास खोले
- २१ स्वातंत्रोत्तर मराठी नाटक- वि.भा. देशपांडे
- २२ महाराष्ट्रातील राजकारणाचे साहित्यातील प्रतिबिंब- विलास खोले
- २३ अस्तित्त्ववाद आणि मराठी कादंबरी- रेखा इनामदार
- २४ विसाव्या शतकातील मराठी समीक्षा- विलास खोले
- २५ साठोत्तरी मराठी साहित्यातील प्रवाह- शरणकुमार लिंबाळे
- २६ गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी, संपादन- विलास खोले.

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

सर्व प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप पुढीलप्रमाणे राहिल

प्रश्न १ ला.	वस्तुनिष्ठ प्रश्न (योग्य पर्याय निवडा असे दहा प्रश्न असतील. चार पर्याय दिले जातील,)	२० गुण
प्रश्न २ रा.	पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची लघुत्तरे लिहा. (तीन प्रश्न विचारले जातील)	१६ गुण
प्रश्न ३ रा.	पुढीलपैकी कोणत्याही दोनवर टिपा लिहा. (तीन टिपा विचारले)	१६ गुण
प्रश्न ४ था.	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न . (दोन प्रश्न विचारले जातील त्यापैकी एक सोडवावा)	१६ गुण
प्रश्न ५ वा.	दीर्घोत्तरी प्रश्न (दोनपैकी एक)	१६ गुण
प्रश्न ६ वा.	दीर्घोत्तरी प्रश्न (एकच प्रश्न विचारला जाईल.)	१६ गुण

